

Az erdélyi tudományosság egy napra Szilágycsehbe költözött

Az Erdélyi Múzeum–Egyesület zilahi és szilágysomlyói fiókszervezete, a Tövishát Kulturális Társaság, a Báthory István Alapítvány, a Pro Zilah Egyesület és a Hepehupa művelődési folyóirat közös szervezésében zajlott le május 17-én Szilágycsehben az V. Szilágysági-kutatás napja. A helyszín megválasztása szerencsés egybeesés: tízéves az EME és a Tövishát Kulturális Társaság együttműködése.

A bevezetőben Vida Katalin, a Társaság titkára értékelte azt a segítséget, amelyet az EME elnökétől Egyed Ákos akademikustól kapott az egyesület, az elnök úr több előadást tartott a Tövisháton, a jubileumi rendezvény védnökségét is elvállalta. A történelmi emlékezet építését, az anyanyelv ápolását, hagyományaink átörökítését szolgáló munkánk igazi irányítói voltak az évek során Péntek János professzor, az EME alelnöke, a KAB elnöke, Sipos Gábor az EME alelnöke, Bajusz István a Zilah és vidéke fiókszervezet elnöke, Nagy Mihály Zoltán az EME munkatársa, László László tanár, Fejér László újságíró. A felsorolt nevek arról beszélnek, hogy a kolozsvári Jókai utcában székelő szellemi központ fontos szerepet játszik a kisközösségek megmaradásában.

Domokos Ferenc, alpolgármester is hangsúlyozta köszöntő beszédében annak fontosságát, hogy a tudományos eredmények, a magyar tudományos nyelv eljutott a Tövishátra is. Gyalay György, a Társaság elnöke, a Szilágycsehben folyó közművelődési és kulturális munka elismerésének tartja az V. Szilágysági-kutatás napja tudományos ülészsaka Szilágycsehbe helyezését. Az elnök kiemelte köszöntő beszédében a 150 éves jubileumra készülő EME létfontosságú szerepét az erdélyi tudományos kutatások eredményeinek közkinccsé tételében.

A rövid köszöntő beszédek elhangzása után Péntek János nyelvész előadásával kezdődött a tudományos ülészsak. Reneszánsz Év lévén, a Mátyás király udvarában beszélt magyar nyelvvel ismerkedtünk meg először, azzal az egységes magyar nyelvvel, amelyről Galeotto Marzio is megállapította, hogy "a magyarok, akár urak, akár parasztok, mindnyájan egyazon szavakkal élnek". Az előadó kiemelte a nyelv helyét az önazonosságunk meghatározásában: az erdélyi magyar tudatában azért vagyunk magyarok, mert magyarul beszélünk. A magyar nyelv önazonosságunk lényege. Nincs közös állampolgárságunk az anyaországi magyarokkal, de van a nyelvben közös hazánk. Demográfiai adatokra hivatkozva a professzor úr beszélt a Szilágyságban is tapasztalható apadásról és egy egészen új, az Európai Unió által teremtett helyzetről: a soknyelvűségről, az angol nyelv térhódításáról, a nyelvi globalizációról. Feladatunk van, értette meg velünk az előadó, hisz a nyelvi globalizáció egyetlen ellenszere a helyi közösségek anyanyelvápoló, hagyományőrző és átörökítő munkája. Nem a változások, eltérések veszélyeztetik a magyar nyelv kommunikációs egységét, hanem a leépülés, a hiány.

Ezt a figyelmeztetést tartalmazta a Báthory István Alapítvány elnöke, Széman Péter előadása is. Két igen beszédes idézet, egy Kossuth és egy Arany idézet keretében foglalta a XX. századi Erdély demográfiai változásait. Az üzenet világos: tenni kell a dolgunkat, mert Arany szavaival élve „Ha minket elfű az idők zivatarja/ Nem lesz az Istennek soha több magyarja”.

Kasza István a helytállást, a szülőföld védelme érdekében hozott áldozatot példázta a Hadak útján című könyvéből vett részletekkel. A könyvismertetés elvitt bennünket a közeli településre, Hadadra és emberi sorsokkal, tettekkel ismerkedtünk meg. Az ülészsakot vezető Bajusz István szerint a XXI. században már nincsenek tabu témák. Biztos, így van. De vannak olyan témák, amelyekről nem szívesen beszélünk, különösen akkor, ha közvetlenül érint. Ezt

cáfolta meg Péntek Pici László, aki édesapja világháborús emlékeiről, kakastollas csendőri múltjáról nyíltan, megkapó őszinteséggel beszélt.

Kiss Zoltán tanítósorsokat hozott elénk a református felekezeti oktatás 1945- 1948 közötti időszakából. A teremben ülő nyugdíjas tanítók arcát figyelve, megbizonyosodhatunk arról, hogy jó úton járunk. Az előadó kutatásai felszínre hoztak olyan adatokat, amelyekről a "nemzet napszámosai" mindig szemérmesen hallgatnak.

A második világháború utáni nemzetiségi politika jellemzőivel ismertetett meg bennünket az EME munkatársa, Nagy Mihály Zoltán történész. Az előadó már másodszor jár a Tövisháton és az itteniek érdeklődéssel várták előadását. Keveset tudunk ennek a korszaknak a nemzetiségi politikájáról, de a felsorolt tények, az egyelőre névtelen levél arra utal, hogy a kisebbségi lét történései ismétlődnek.

Józsa László előadása elkalauzolt bennünket a szilágysági újságírás történetébe. Örömmel hallottuk, hogy megjelentetik az előadás anyagának bővített változatát. Jó lenne ott látni a szilágyságiak könyves polcán.

Külön színfoltja volt az ülésszaknak Vida Erika előadása. A Mentor Könyvkiadó főszerkesztője Bogdán László Bűbajosok és Hutera Béla utolsó utazása című regényeinek hőseit hozta be az előadóterembe. Ők nem szilágyságiak, de erdélyiek és ugyanazok az események határozták meg sorsukat. Az előadó néhány mondata után Bogdán László hőseit ismerőseinként fogadtuk, és együtt jártuk az üres kenyérüzleteket a vistai asszonyokkal.

Az EME alelnöke, Sipos Gábor egyetemi tanár Wesselényi István református főgondnoki működését mutatta be előadásában. Az 1709. április 21-én megválasztott főgondnok szolgálatának felvázolásával párhuzamosan az adott korszak általános történeti fejlődéséről, a XVII.-XVIII. századi Erdélyről is hiteles képet kaptunk.

Az ülésszak záró részében Bajusz István az Erdélyi Múzeum-Egyesület zilahi fiókszervezetének elnöke átadta a Petri Mór-díjakat. Ebben az évben Vida Katalin és Széman Péter munkáját ismerték el ezzel a rangos díjjal.

Kovács Kuruc János felhívta a jelenlevők figyelmét a szilágysági kutatás folytatásának szükségességére, valamint a Szilágysági Magyarok következő kötetének megjelentetését szolgáló munkára. A tövishátiak nagy öröme Kovács Kuruc János beszélt arról is, hogy a fiókszervezet elkezdte a szilágycsehi reneszánsz kút megmentésének munkálatait.

Nem fejezhetjük be úgy a tudósítást, hogy ne beszéljünk a szilágycsehiak érdeklődéséről. Bár párhuzamosan több esemény zajlott a városban, a magyar közösségünk most is bebizonyította az anyanyelvi és történelmi művelődés iránti igényét. Köszönet érte és köszönet azoknak, akik segítettek a szervezésben és az egész napi munkában.

Vida Katalin